

Візія формування туристичної привабливості замку Гербуртів і прилеглого регіону. Тези.

1. Вступ
2. Загальне тло
3. Мета діяльності
4. Чинники, що зумовлюють успіх: а) планувальні б) інформаційні в) інфраструктурні
5. Необхідні кроки
6. Висновки

Вступ

Розвиток туризму на будь-якій території не можливий без наявності туристичних ресурсів – об'єктів та явищ природного та антропогенного походження, які використовуються чи можуть бути використані у туристичній діяльності. Переважно туристичні ресурси поділяють на три основні групи: природні, історико-культурні та соціально-економічні. Остання група покликана забезпечити комфортне використання туристами перших двох чи бодай однієї з них. Базою історико-культурних туристичних ресурсів є локальна спадщина – археологічні об'єкти, споруди чи комплекси споруд, які мають історичну, культурну, мистецьку цінність. Для успішного використання об'єктів культурної та історичної спадщини у туризмі вони мають бути бодай у задовільному та автентичному стані. Зруйновані, змінені, спотворені сучасними матеріалами чи невдалими спробами реставрації або відбудови споруди не зацікавлять масового туриста. Натомість, збережені руїни замків чи інших споруд можуть бути (і часто - є) об'єктом інтересу значної кількості відвідувачів, особливо якщо вони пов'язані з визначними подіями в історії краю, історичними постатями чи навіть легендами. Тому краще просто правильно законсервувати руїни, аніж спотворювати існуючу автентичну ремонт чи відбудовою.

Зрозуміло, що для успіху у розвитку туризму необхідно здійснити ретельне планування та розрахунки, залучити низку партнерів та значні кошти. Тут ми спробуємо тезово викласти бачення групи, що реалізує проект, які кроки слід зробити на кожному із рівнів, з тим, щоби в процесі обговорення дійти до спільної думки щодо «дорожньої карти», з якої згодом може постати концепція та проект реалізації локального туристичного потенціалу у прикордонній зоні.

Загальне тло

Замок Гербуртів – пам'ятка оборонної архітектури другої половини 16-го ст. загальнодержавного значення, знаходиться на вершині Сліпої гори (560м н.р.м.) на околиці с.Тернава, 4 км південніше від м.Доброміль. Замок мав овальну форму, 85м у довжину та 25м у ширину. Завдяки вдалому розміщенню і потужній фортифікації, у свій час був неприступним. Оскільки наприкінці 17-го ст. замок втратив своє оборонне значення та поступово руйнувався через природні фактори і використання на будматеріали, до наших днів дійшли лише частково збережені в'їзна вежа-бастея із залишками житлових приміщень, два великі фрагменти оборонних мурів, залишки однієї з веж і залишки замкової криниці. До замку від півніжжя гори веде широка і добре збережена дорога. Однак від села (вул.Замкова, що відходить вглиб села від траси Т-14-18) до півніжжя веде польова дорога, яка використовується переважно для руху сільськогосподарської техніки і є мало придатною для під'їзду туди приватного чи громадського транспорту. Територія замку заросла і засмічена, із практично відсутніми ознаками догляду і охорони. У прямій видимості із мурів замку (в хорошу погоду) знаходиться Перемишль (Польща, 30км) та Самбір (40км), проте ліс, яким поросла гора, невдовзі не дасть змоги побачити ці населені пункти.

Через с.Тернава проходить автошлях Т-14-18, який з'єднує с.Нижанковичі з м.Стрий та проходить через Доброміль, Хирів, Самбір і Дрогобич. У зв'язку з відкриттям нового автомобільного пункту перетину Мальховичі-Нижанковичі

траса набула міжнародного значення, її ремонт завершується. Окрім того, офіційно відкрито для руху потягів відремонтовану дільницю колії лінії 102, що пролягає з Перемишля через українські Нижанковичі, Нове Місто до Хирова, відновлено залізничну інфраструктуру дільниці колії між Хировом та Самбором, з часом планується введення в дію колії лінії 108, що з'єднає Хирів з Устриками Долішніми (Польща). Це, зокрема, відкриває можливості збільшення та інтенсифікації міжнародного пасажиропотоку у цьому прикордонному регіоні (в т.ч. туристів) через залізничні пункти пропуску із ефективним спільним прикордонним та митним контролем.

В регіоні, прилеглому до Добромільського замку Гербуртів, немає розвинутої готельної та ресторанної інфраструктури, розрахованої навіть на незначний, але сталий потік туристів. Так, згідно з даними пошуку в інтернеті, станом на теперішній час діючими залишаються готелі «Радич» (Доброміль), Deluxe Hotel та Layan Palace (колишній єзуїтський конвікт) – обидва у Хирові. Оцінка закладів відвідувачами коливається між 2,3 та 3,4 за 5-бальною шкалою.

Як можна побачити із наведеного нижче списку, у прилеглому до замку регіоні (уздовж української частини кол. Угорсько-Галицької залізниці, а згодом – лінії 102 РКР) знаходиться значна кількість пам'яток історії і культури прикордоння (взято із публікації «Концепція збереження спільної культурної та історичної спадщини шляхом розвитку нових видів туризму», 2021р.):

Споруди залізниці

- Будівля станції Нижанковичі 1872
- Будівля залізничної зупинки Нове місто 1872
- Будівля станції Доброміль 1872
- Будівля вокзалу станції Хирів 1872
- Будівля станції в с. Старява

Громадські споруди

- Палац родини Грім у Нижанковичах ХІХ ст.
- Палац Прадловського у с. Комаровичі
- Будівля мерії у Нижанковичах 1759

Ратуша у Добромилі XVIII ст.

Ратуша у Новому Місті 1910

Ратуша у Хирові

Оборонні споруди

Замок Мнішків у с. Муроване (Ляшки Муровані), XVI-XVII ст.

6 фортів Перемиської фортеці у с. Поповичі, XIX ст.

Сакральні споруди

Церква (костел) Св. Мартина у Новому Місті 1512 - 1639

Костел Преображення Господнього у Добромилі 1662

Церква Різдва Прсв Богородиці у Хирові 1846

Латинська каплиця Св. Миколи у Рожевому (Розенберг) поч. XX ст.

Костел Святого Сімейства у Грабівниці 1909

Церква Св. Параскеви П'ятниці у Старяві (дер.) 1865

Церква Св. Андрія Первозванного в Пацьковичах (дер.) 1728

Церква Успення Пресв. Богородиці у Боршевичах (дер.) 1852

Церква Різдва Пресв. Богородиці у Терло (дер.) 1872

Церква Введення в храм Пресв. Богородиці у Вілюничах (дер.) 1918

Церква Пресвятої Трійці у Нижанковичах XVI ст.

Костел Пресвятої Трійці у Нижанковичах XVI ст.

Монастир Св. Онуфрія у Добромилі 1705

Колегія єзуїтів і каплиця святого Йосифа (конвікт) 1883

Костел Св. Лаврентія у Хирові 1710

Церква Св. Кузьми і Дем'яна (дер.) 1790, с.Скелівка (Фельштин)

Костел Св. Мартина XVI ст., с.Скелівка (Фельштин)

Значна частина зазначених вище пам'яток знаходиться у задовільному та доброму стані (реставровані, в подальшому використанні за прямим призначенням, або для інших видів діяльності, що передбачають утримання та догляд) і є об'єктами зацікавлення туристів, переважно – із польської частини прилеглих до кордону регіонів.

Рід Гербуртів (засновників та власників твердині) походить із чеської Сілезії, проте тісно пов'язаний з історією Русі і Польщі. Один із найславніших його представників – Ян (Іван) Фелікс Щенсни Гербурт, дипломат і видавець, відверто захищав інтереси українського населення, називав себе

«полонізованим німецько-руським шляхтичем» і навіть попав у немилість до короля Сигізмунда III, якому свого часу допоміг зійти на престол. Ця постать є знаковою в історії не лише регіону, а й обох сусідніх країн.

Окрім того, прикордонними теренами пролягає т.зв. «Шлях бравого вояка Швейка». У містах встановлено відповідні пам'ятні знаки, а маршрутом, що пролягає через українсько-польське та польсько-словацьке прикордоння, проходять регулярні міжнародні велопробіги в рамках фестивалю «Шляхами пригод бравого вояка Швейка».

В регіоні впроваджувався проект «Cowboyку», націлений на розвиток традиційних ремесел, кухні та туризму .

Мета діяльності

Метою пропонованих заходів є творення туристичної привабливості об'єктів архітектурної, культурної, історичної та оборонної спадщини (насамперед – замку Гербуртів у Добромилі) через модифікацію існуючих та розробку нових туристичних маршрутів, а також формування для цього належної інформаційної та інфраструктурної бази.

Чинники, що зумовлюють успіх

а) планування (чітке окреслення мети, визначення необхідних кроків для її досягнення, ресурсів та партнерств, аналіз наявних ресурсів та перешкод, ризиків і загроз, формування стратегії покрокового впровадження плану (з розробкою відповідного бізнес-плану та кошторису, залученням необхідних партнерств, зовнішніх джерел фінансування і т.д.)

б) інформаційна робота (розробка комунікаційної стратегії в рамках визначеної мети, з ідентифікацією цільових груп, формуванням меседжів, каналів їх донесення, механізмів зворотного зв'язку та корекції інформаційної кампанії; налагодження партнерств із ЗМІ, постійна присутність в інформаційному просторі, організація регулярних масових заходів, інформаційно пов'язаних із визначеною метою і т.д.)

в) розбудова інфраструктури (в рамках впровадження розробленої стратегії: аналіз існуючих елементів туристичної інфраструктури, їх стану, перспектив та можливості модернізації до стану, відповідного до визначеної мети;

необхідність у розбудові інфраструктури, визначення джерел фінансування – кошти громади, регіональний і/чи державний бюджет, кредити, гранти, гармонізація інфраструктурних проектів з іншими, що реалізуються в рамках державних та регіональних програм, побудова бізнес-партнерств (зокрема – із туроператорами) та синергія з інфраструктурними програмами сусідніх громад і в рамках прикордонного партнерства і транскордонного співробітництва).

Необхідні кроки

1. Визначення необхідності та мети щодо розвитку туризму в Добромильській ТГ, зокрема в контексті перетворення Добромильського замку в один із об'єктів туристичного зацікавлення (що дасть туризм громаді – кошти, робочі місця, наступний етап розвитку локальної економіки, зокрема – традиційних ремесел)
2. З'ясування чинної ситуації (наскільки цікавий для громади туризм, наскільки досі Добромиль і околиці були цікавими для туристів, звідки вони отримували інформацію про його історичні пам'ятки (зокрема – про замок), наскільки масовими були відвідини, скільки туроператорів має туристичні маршрути, що пролягають через прикордоння, чи відвідували туристичні групи саме замок Гербуртів, перебуваючи у Добромилі, якщо так – яка кількість груп у співвідношенні до загального числа туристів у цій місцевості, наскільки затримувалися (і чи затримувалися взагалі) туристи у Добромилі, Новому Місті, Хирові, якщо не затримувалися – то чому, чи наявні у достатній кількості заклади громадського харчування з належною якістю їжі та традиційним і уніфікованим меню, якою є транспортна інфраструктура для українських і закордонних туристів (включно з перспективами урухомлення пасажирського залізничного сполучення лініями 102 і 108 та повноцінним функціонуванням ПП Мальховичі-Нижанковичі), наскільки доступним для туристів та транспорту є під'їзд до замку Гербуртів, які ще туристичні атракції, включно із приватними «зеленими» садибами, традиційними мануфактурами і гастрономією, є у Добромильській громаді тощо).
3. Визначення групи реалізації туристичного потенціалу (відкрите обговорення в громаді щодо потреб і перспектив розвитку туризму до об'єктів культурної, історичної та оборонної спадщини Добромильської

ТГ, створення ініціативної групи, залучення місцевих активістів, науковців, громадських організацій (в т.ч. не лише з громади, а й тих у регіоні та області, які готові долучитися і допомагати із організацією процесу планування, залучення різних зовнішніх джерел фінансування та людських ресурсів, напр., Товариство Лева, [Linia 102.ua](http://Linia102.ua) .), вивчення досвіду інших громад по обидва боки кордону, в т.ч. того, що стосується консервації та ревіталізації потенційних туристичних об'єктів у контексті його адаптації до Добромильського замку).

4. Формулювання цілей (скільки потрібно туристів (з ночівлею чи без), на день, тиждень, місяць, рік, хто принесе більше доходів - організовані чи самостійні туристи, як це позначиться на збільшенні доходів місцевих жителів? Слід звернути увагу на необхідність зберегти «екологічність» громади – подбати про вирішення проблем відходів, сміття, каналізації. Якщо громада розраховує на створення нових робочих місць, то скільки саме? Які нові послуги можуть бути створені, які ресурси для цього потрібні?)
5. Формування плану на перший рік і концепції з горизонтом планування до 5 років (аудит ресурсів громади та ресурсів, які вже задіяні на її території, підготовка комунікаційної стратегії, розгортання інформаційної кампанії, створення сайту з лінками на соцмережі, де буде описано туристичні об'єкти та їх привабливість для потенційного туриста, участь у туристичних форумах і виставках в столиці, області та у прилеглих прикордонних регіонах Польщі, безкоштовні екскурсії для місцевих жителів та внутрішньо-переміщених осіб, які проживають на території громади, для розуміння загальної мети і заохочення до співпраці, планування і розвиток партнерств з громадськими організаціями, активістами для пошуку додаткових ресурсів, розбудова партнерських відносин із туроператорами для включення туристичних об'єктів Добромиля і околиць у їхні маршрути, консультації з науковцями і фахівцями щодо проекту ревіталізації замку Гербуртів, створення інформаційного пункту про туристичні об'єкти Добромиля в центрі міста з можливістю розповсюдження друкованої продукції (буклетів) та інформації на електронних носіях через QR-код, максимальне поширення через наявні ресурси інформації про туристичну привабливість Добромиля, організація та проведення фестивалю із залученням місцевих

виробників, бардів та реконструкторів для привернення уваги до замку, приведення території самого замку та прилеглих ділянок до прийняттого і безпечного перебування гостей, туристів та учасників фестивалю тощо).

6. Реалізація туристичної стратегії Добромильської ТГ (розбудова інфраструктури, залучення всіх можливих джерел фінансування – кошти громади, регіональний і/чи державний бюджет, кредити, гранти, гармонізація інфраструктурних проектів з іншими, що реалізуються в рамках державних та регіональних програм, побудова бізнес-партнерств (зокрема – із туроператорами, приватними забудовниками) та синергія з інфраструктурними програмами сусідніх громад і в рамках прикордонного партнерства та транскордонного співробітництва).

Висновки

1. Для розвитку туристичної привабливості Замку Гербуртів та інших туристичних об'єктів українсько-польського прикордоння необхідний детальний аналіз актуальної ситуації, чітке визначення мети і цілей для досягнення, розробка детальної стратегії з урахуванням специфіки, ризиків, наявних та необхідних ресурсів, інформаційно-комунікаційної складової та залучення до її реалізації всіх можливих партнерств.
2. При формуванні такої стратегії слід брати до уваги те, що «живучим» туристичний об'єкт буде лише тоді, коли пересічний турист буде почуватися безпечно і комфортно, не шкодуватиме про витрачені кошти, залишиться задоволений та з бажанням ще не раз повернутися туди, а також порадить - безпосередньо чи через соціальні мережі - іншим відвідати цю локацію.

Основні ідеї, висловлені під час дискусії, організованої 24 березня 2023р. у Львові

- Важливо, щоби в замку була проведена не реконструкція, яка призведе до втрати автентики, а ретельне дослідження (включно з потенційною підземною забудовою);
- Консервація наявних руїн (ці процеси можуть бути паралельними);

- Формування безпечного і зручного простору для туристів, в т.ч. для осіб з обмеженими фізичними можливостями, санітарної інфраструктури, розчищення та ремонт доїзду з облаштуванням паркінгу біля підніжжя гори.

